

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 246/2022-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a **maloletého** [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnou zástupkyňou matkou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], oboch právne zastúpených advokátom JUDr. Andrejom Garom, Štefánikova 14, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 274/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 274/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Maloletému sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť jeho zákonnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **520,22 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkové okolnosti veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 23. februára 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 274/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Žiadajú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal im finančné zadost'učinenie každému v sume 5 000 eur a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

1.1. Uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 246/2021-34 z 28. apríla 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a obsahu pripojeného súdneho spisu okresného súdu vyplývajú nasledujúce relevantné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

2.1. Sťažovateľka (matka maloletého sťažovateľa) podala okresnému súdu 19. decembra 2016 návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi. Vec bola pridelená zákonnej sudkyni [REDAKOVANÉ].

2.2. Po ustanovení kolízneho opatrovníka maloletému sťažovateľovi (uznesenie z 3. februára 2017), vykonaní informatívneho výsluchu 27. apríla 2017 a zaslaní výzvy otcovi na vyjadrenie sa k návrhu sťažovateľky na začatie konania okresný súd nariadil prvé pojednávanie vo veci na 16. január 2018.

2.3. Vzhľadom na to, že otcovi sa nepodarilo doručiť predvolanie na pojednávanie, okresný súd odročil pojednávanie na 29. máj 2018 na účel zistenia adresy otca v zahraničí, ktorú sťažovateľka okresnému súdu oznámila podaním z 29. januára 2018.

2.4. Po doručení vyjadrenia otca z 10. mája 2018 k návrhu na začatie konanie a jeho návrhu na nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým žiadal upraviť styk s jeho maloletým synom, sa 30. mája 2018 uskutočnilo ďalšie pojednávanie vo veci, ktoré okresný súd odročil na neurčito na účel predloženia rodného listu maloletého sťažovateľa a ďalších listín týkajúcich sa príjmov oboch rodičov a výdavkov maloletého sťažovateľa.

2.5. Uznesením č. k. 13 P 276/2016-171 z 29. júna 2018 okresný súd zamietol návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia. Predmetné uznesenie bolo na základe odvolania otca zmenené uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 338/2018-212 z 10. septembra 2018, ktorým odvolací súd upravil asistovaný styk otca s maloletým sťažovateľom v špecializovanom centre. Spis bol okresnému súdu vrátený 12. septembra 2018.

2.6. Ďalšie pojednávanie uskutočnené 14. mája 2019 okresný súd odročil na neurčito a právnomu zástupcovi otca uložil v stanovenej lehote informovať okresný súd, či má otec v úmysle pricestovať na Slovensko na účel súhlaseného vyhlásenia otcovstva k maloletému sťažovateľovi.

2.7. Následne došlo 5. mája 2020 k zmene zákonného sudcu a vec bola pridelená [REDAKOVANÉ].

2.8. Pojednávanie nariadené na 4. november 2020 bolo z dôvodu pandemickej situácie spojenej s ochorením COVID-19 zrušené.

2.9. K zmene zákonného sudcu opätovne došlo 2. novembra 2020 a vec bola pridelená [REDAKOVANÉ].

2.10. Okresný súd uskutočnil ďalšie pojednávania 24. júna 2021, 4. októbra 2021, 10. januára 2022 a 15. februára 2022.

2.11. Na pojednávaní uskutočnenom 24. februára 2022 okresný súd vyhlásil rozsudok č. k. 13 P 274/2016-562, ktorým maloletého sťažovateľa zveril do osobnej starostlivosti matky (sťažovateľky), rozhodol o výživnom, dlžnom výživnom a o povinnosti otca prispievať na tvorbu úspor maloletého, styk otca s maloletým sťažovateľom neupravil a sťažovateľke uložil povinnosť informovať otca o podstatných veciach týkajúcich sa maloletého. Ďalšími výrokmi zamietol návrhy otca na nahradenie súhlasu sťažovateľky so zmenou priezviska maloletého a na prerušenie konania a zastavil konanie o návrhu otca na určenie otcovstva. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo právnomu zástupcovi sťažovateľov doručené 5. apríla 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú, že napadnuté konanie sa začalo 19. decembra 2016 na základe návrhu sťažovateľky (matky) na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi. Poukazujú na priebeh napadnutého konania, konkrétne na podstatné časové odstupy medzi jednotlivými nariadenými pojednávaniami a na skutočnosť, že v čase podania ústavnej sťažnosti nie je namietané konanie ani po viac ako 5 rokoch právoplatne skončené. Postup okresného súdu preto označujú za „neefektívny, zdĺhavý a nesústreďený“ a doterajšiu dĺžku napadnutého konania za ústavne neakceptovateľnú, zohľadňujúc predovšetkým okolnosť, že ide o konanie týkajúce sa starostlivosti súdu o maloleté dieťa, ktoré patrí do kategórie vecí s výnimočnou rýchlosťou.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

4. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. 1SprV34/2022 zo 6. apríla 2022 uviedol, že v napadnutom konaní nedošlo k vzniku zbytočných prietáhov, a teda ani k porušeniu základných práv sťažovateľov. Poukázal na skutočnosť, že v danom prípade išlo o konanie s cudzím prvkom, pretože otec maloletého sťažovateľa je štátnym občanom Spojených štátov amerických, z čoho vyplynula potreba ustanoviť v konaní prekladateľku na účel vyhotovenia prekladu listín zo slovenského jazyka do anglického jazyka a následne opakovane rozhodnúť o odmene prekladateľky. Napadnuté konanie bolo podľa názoru okresného súdu predĺžené aj v súvislosti s návrhom otca na nariadenie neodkladného opatrenia a v dôsledku jeho odvolania proti rozhodnutiu okresného súdu následným predložením veci odvolaciemu súdu. Rovnako bolo

konanie poznačené celosvetovou pandémiou COVID-19 a s tým súvisiacimi obmedzeniami. V závere okresný súd poznamenal, že na pojednávaní uskutočnenom 24. februára 2022 bol vyhlásený rozsudok č. k. 13 P 274/2016-562.

III.2. Replika sťažovateľov

5. Sťažovatelia v replike doručenej ústavnému súdu 20. júna 2022 zotrvali na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti a vo vzťahu k argumentom okresného súdu uviedli, že je neprípustné, aby konanie na súde prvej inštancie týkajúce sa starostlivosti o maloleté dieťa trvalo takmer šesť rokov. Podľa ich názoru neobstojí ani tvrdenie okresného súdu, že dĺžku konania ovplyvnila nepriaznivá pandemická situácia, pretože konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých patrilo do kategórie neodkladných vecí, v ktorých súdy pojednávajú aj počas vyhláseného núdzového stavu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. V súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

7. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

8. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

9. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium

významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011, II. ÚS 276/2020).

10. Ústavný súd zdôrazňuje, že práve v konaniach, ktorých predmetom je rozhodovanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, sa zo strany všeobecných súdov vyžaduje efektívne vedenie konania s mimoriadnou pozornosťou a postup súdu s osobitnou rýchlosťou (obdobne I. ÚS 500/2019). V tejto súvislosti poukazuje na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že prípady týkajúce sa starostlivosti o deti, je nevyhnuté prejednávať so všetkou rýchlosťou (pozri rozsudok vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004). S ohľadom na uvedené tak povaha napadnutého konania odôvodňovala zo strany ústavného súdu prísnejšie hodnotenie jeho priebehu z toho hľadiska, či v ňom nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou konajúceho súdu nedošlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní boli spôsobené zbytočné prietahy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd hodnotil aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

Právna a faktická zložitosť veci

12. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania bolo rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi, ktoré nepochybne predstavuje štandardnú a početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Namietané konanie preto nemožno považovať za právne zložité.

13. V súvislosti s faktickou (skutkovou) zložitosťou veci ústavný súd konštatuje, že otec maloletého sťažovateľa je síce štátnym občanom Spojených štátov amerických, čo by s ohľadom na prítomnosť tohto cudzieho prvku mohlo evokovať určitú zložitosť veci z dôvodu nutnosti zabezpečenia prekladu všetkých listín, avšak táto okolnosť nijako zvlášť neprispela k predĺženiu konania, keďže otec mal podstatnú časť prebiehajúceho súdneho konania zvoleného právneho zástupcu so sídlom na území Slovenskej republiky, s ktorým okresný súd komunikoval a doručoval mu všetky listiny. Táto obrana okresného súdu ospravedlňujúca dĺžku namietaného konania preto neobstojí. Z obsahu predloženého súdneho spisu však vyplýva, že okolnosťou, ktorá podstatným spôsobom ovplyvnila dĺžku konania, bol chýbajúci údaj o otcovi v rodnom liste maloletého sťažovateľa (vydaného osobitnou matrikou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky), ktorý sťažovateľka predložila okresnému súdu spolu s návrhom na začatie konania. V priebehu

konania pritom obaja rodičia predložili konajúcemu súdu viaceré verzie rodných listov maloletého sťažovateľa, v ktorých boli podstatné rozpory v údajoch, pokiaľ ide napríklad o meno a priezvisko maloletého. Z tohto pohľadu možno predmetnú vec vnímať ako skutkovo komplikovanejšiu, čo ústavný súd primerane zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia (napr. IV. ÚS 135/2013, II. ÚS 4/2021). Ústavný súd sa uvedenému venuje v nasledujúcej časti nálezu.

Správanie sťažovateľov

14. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľov v napadnutom konaní.

14.1. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka významne prispela k dĺžke namietaného konania, pretože ako už bolo zmienené, k návrhu na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností pripojila rodný list maloletého sťažovateľa, v ktorom nebol otec maloletého dieťaťa uvedený. Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil, že maloletý sťažovateľ sa narodil v Spojených štátoch amerických, v štáte Pennsylvánia, kde mu bol vystavený rodný list, v ktorom bol otec zapísaný na základe súhlasného určenia oboch rodičov. Sťažovateľka však následne v súlade s právnymi predpismi USA požiadala príslušné orgány o výmaz otca z rodného listu maloletého, preto ani osobitná matrika Ministerstva vnútra Slovenskej republiky otca do rodných listov vydaných 5. februára 2008 a následne 25. februára 2008 nezapísala. Toto svoje konanie sťažovateľka zdôvodnila nezáujmom otca o maloletého sťažovateľa. O skutočnosti, že v namietanom konaní bolo nevyhnutné predložiť originál rodného listu maloletého sťažovateľa, v ktorom je otec zapísaný, pritom boli sťažovateľka, resp. jej právny zástupca kolíznym opatrovníkom upozornení, pričom rovnaká výhrada bola sťažovateľke adresovaná aj krajským súdom v jeho rozhodnutí č.k. 11 CoP 338/2018 z 10. septembra 2018. Sťažovateľka predložila okresnému súdu rodný list opatrený apostilou, v ktorom už bol otec maloletého sťažovateľa uvedený až na pojednávaní súdu 4. októbra 2021, a následne 20. októbra 2021 doložila aj rodný list so všetkými údajmi vydaný 11. októbra 2021 osobitnou matrikou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Ústavný súd považoval za potrebné tieto okolnosti osobitne zohľadniť na ťarchu sťažovateľky pri rozhodovaní o sume primeraného finančného zadosťučinenia.

14.2. Takýto záver však nemožno vzťahovať na maloletého sťažovateľa, ktorý svojím konaním nemohol žiadnym spôsobom prispieť k dĺžke namietaného konania.

Postup okresného súdu

15. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium rozhodné pre posúdenie vzniku zbytočných prietahov. V tomto smere považuje za nevyhnutné pripomenúť, že povaha napadnutého konania podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom (m. m. I. ÚS 419/2015, III. ÚS 263/2016). Napadnuté konanie malo totiž pre sťažovateľov mimoriadny význam, keďže jeho výsledok mal podstatný vplyv na možnosť riadneho výkonu rodičovských práv a povinností sťažovateľky, ako aj na užívanie práva na rešpektovanie rodinného života oboch sťažovateľov.

16. Už len samotná dĺžka namietaného konania vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa takmer 5,5 roka sa javí ako neprimeraná, pričom po preskúmaní obsahu predloženého súdneho spisu a prehľadu úkonov obsiahnutých v bode 2 tohto nálezu ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu vykazuje znaky neefektívnej činnosti, ako aj nečinnosti. Okresnému súdu je predovšetkým možné vytknúť obdobie absolútnej nečinnosti od mája 2019 do apríla 2021, počas ktorého došlo len k opakovanej zmene zákonného sudcu, čo však v zmysle ustálenej judikatúry nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu okresného súdu smerujúcu k prerokovaniu a rozhodnutiu veci samej (III. ÚS 444/2014, I. ÚS 735/2016). Uvedená aktivita je totiž len dôsledkom iných, s konaním bezprostredne nesúvisiacich skutočností (napr. personálne zmeny na okresnom súde, práceneschopnosť zákonného sudcu a pod.).

17. Napriek tomu, že priebeh napadnutého konania bol v rokoch 2020 a 2021 nepochybne poznačený aj objektívnou skutočnosťou spojenou s pandemickou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 a naň nadväzujúcimi zákonnými obmedzeniami vydanými v záujme zamedzenia šírenia tohto ochorenia, ústavný súd pripomína, že uvedené nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov, čo platí najmä vo veciach, ktoré odklad neznesú. Osobitne je potrebné poukázať na § 1 ods. 1 písm. g) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu, podľa ktorého sa v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia vo veciach starostlivosti o maloletých vrátane výkonu rozhodnutia. Epidemiologickú situáciu preto ústavný súd nepovažoval za dôvod na ospravedlnenie nečinnosti okresného súdu v predmetnom období (obdobne napr. III. ÚS 421/2020, III. ÚS 206/2021).

18. Napriek už konštatovanému príspevku samotnej sťažovateľky k dĺžke namietaného konania (bod 14) v neprospech okresného súdu je potrebné hodnotiť jeho zdĺhavý a laxný postup v súvislosti s vyriešením otázky chýbajúceho údaju o otcovi v rodnom liste maloletého dieťaťa predloženého sťažovateľkou spolu s návrhom na začatie konania. Rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností totiž bolo jednoznačne v záujme maloletého sťažovateľa, pričom, ako sa ústavný súd presvedčil z obsahu súdneho spisu, otcovstvo k maloletému sťažovateľovi nebolo nikým spochybnené, a konajúce súdy ho mali nepochybne preukázané aj z Osvedčenia o narodení dieťaťa (Certification of Birth) vydaného štátom Pensylvánia 17. júla 2015, v ktorom bol otec zapísaný. Tento rodný list však neobsahoval apostil. S otcom ako nositeľom rodičovských práv a povinností pritom bolo konané taktiež v rámci návratového konania, ktoré otec inicioval, ako aj pri rozhodovaní o jeho návrhoch na nariadenie neodkladných opatrení, ktorými sa domáhal úpravy styku so svojím synom. Okresný súd však nedostatok v podobe absencie údaju o otcovi v sťažovateľkou predloženom rodnom liste začal evidentne riešiť až po vyjadrení otca z 11. mája 2018, keďže až na pojednávaní 30. mája 2018 vyzval sťažovateľku na predloženie originálu rodného listu maloletého sťažovateľa uznaného osobitnou matrikou. Následne sa pojednávanie uskutočnilo až 14. mája 2019, ktoré však okresný súd odročil na neurčito na účel zistenia, či sa otec dostaví na územie Slovenskej republiky, aby osobne do zápisnice na matrike alebo na súde uznal súhlasným vyhlásením otcovstvo k maloletému sťažovateľovi (zápisnica o pojednávaní v spise na č. l. 263). V danom čase už okresný súd disponoval aj návrhom otca na určenie otcovstva k maloletému sťažovateľovi zo 6. mája 2019, ktorý však napokon otec vzal späť podaním zo 17. decembra 2019. Na predloženie apostilovaného rodného listu okresný súd

vyzval oboch rodičov až 30. apríla 2021. Následný postup okresného súdu až do vyhlásenia jeho meritórneho rozhodnutia 24. februára 2022 už ústavný súd považuje za plynulý a aktívny.

19. Pokiaľ okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti tvrdil, že k predĺženiu konania došlo aj v dôsledku odvolania otca podaného proti uzneseniu okresného súdu z 29. júna 2018 o zamietnutí jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ústavný súd ani túto obranu nemohol akceptovať. Spis bol totiž na účel rozhodnutia o odvolaní otca predložený krajskému súdu 2. augusta 2018, pričom vrátený bol okresnému súdu približne o mesiac neskôr 12. septembra 2018. Bez významu nie je ani skutočnosť, že krajský súd odvolaniu otca vyhovel a neodkladne upravil jeho styk s maloletým sťažovateľom v príslušnom špecializovanom centre (uznesenie krajského súdu č. k. 11 CoP 338/2018 z 10. septembra 2018).

20. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 16 až 20 tohto nálezu ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzali. V tomto smere sa žiada dodať, že iba rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov (obdobne IV. ÚS 135/2021).

21. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu a zohľadnení celkovej dĺžky napadnutého konania (takmer 5 a pol roka), ktorá je vzhľadom na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľov ústavne neakceptovateľná a neospravedliteľná, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu boli v napadnutom konaní spôsobené zbytočné prietahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovvej časti nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie už bolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené (rozsudok Okresného súdu Bratislava IV č. k. 13 P 274/2016-562 z 24. februára 2022 nadobudol právoplatnosť 19. mája 2022, pozn.), ústavný súd nevyhovel požiadavke sťažovateľov na uloženie príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov (bod 5 výroku tohto nálezu).

23. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, považoval za spravodlivé priznať maloletému sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu) a sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 500 eur, keďže, ako už bolo zmienené, svojím správaním nepochybne prispela k dĺžke namietaného konania (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov na priznanie finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu). Pri rozhodovaní nemohol nechať bez povšimnutia aj fakt, že ústavnú sťažnosť podali sťažovatelia len jeden deň pred vyhlásením rozsudku okresného súdu vo veci samej č. k. 13 P 274/2016-562 z 24. februára 2022, čo signalizuje určitú účelovosť ich konania. Počas

celkovej dĺžky namietaného konania pritom neupozornili súd na vznik zbytočných priesťahov písomnou či telefonickou urgenciou vrátane sťažnosti predsedovi súdu. Aj napriek tomu, že judikatúra ústavného súdu, ako aj judikatúra ESLP nepovažuje sťažnosť predsedovi okresného súdu za účinný prostriedok nápravy, sťažovateľom je potrebné vytknúť zmienenú pasivitu, keďže sa ani len nepokúsili o odstránenie zbytočných priesťahov, najmä sťažnosťou adresovanou predsedovi okresného súdu. Sťažovateľka pritom bola počas celého konania vedeného okresným súdom zastúpená advokátom.

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 520,22 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby realizované v roku 2022 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) á 193,50 eur a režijný paušál á 11,63 eur. Zohľadnením § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, celková suma náhrady trov konania predstavuje po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty (právny zástupca sťažovateľov je platcom dane z pridanej hodnoty) sumu 520,22 eur (4 x 96,75 eur + 4 x 11,63 eur).

26. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od jeho právoplatnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 21. decembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu